

קריאה לחידוש ולשימור רוח הפלי"ם

מאת מאירקה אברהם

כדבריו של סמק, אחד ממפקדינו : שעה שהנך אומר פלי"ם, ביקשת להזכיר את העובדה שמדובר בפלמ"ח - ים. הווה אומר : צירוף של שנים : אנשי פלוגות המחץ של ההגנה וכן, קבוצה ייחודית" שנגזרה מאלה כדי לבצע משימות לאומיות תוך שימוש בשיטות ובאמצעים בלתי מקובלים. זאת, לא רק בארץ ישראל, אלא ובעיקר, בכל מקום בו תידרש נוכחותנו : בחופים, בנמלים, בים ובארצות נכר. הפלמ"ח כולו עשה מלאכתו נאמנה ברחבי ארץ ישראל ואילו אל העולם שלח את זרועו הארוכה והמתוחכמת, את הפלי"ם. אלה, באמצעות החבורה, המלווים, הגדעונים ומתנדבים מהתפוצות, פעלו בנחישות, בתחכום ובזריזות והצליחו להשיג תוצאות, למרות מורכבות המשימות ועוצמתם של הכוחות אשר עמדו מנגד.

לצעיר הפלי"ם היה יחוד: כל לוחם פלמ"ח היה מתנדב שידע מראש במה כרוכה הנכונות להתגייס. לגבי המתנדב לפלוגה הימית היתה זו התנדבות שנייה, מעבר אל עולם בלתי מוכר. הוא עזב את חיקה העוטף של יחידתו ויצא אל השונה, המורכב והחדש: ארצות, סביבה אנושית, שפות ושיטות עבודה שחייבו אותו לעסוק בהברחה, זיופים, שוד וכן, התמודדות בתנאים בלתי שווים כנגד כוחות הצי ויחידות צבאה של בריטניה. הכול, במרחבי הים ובארצות אירופה. זה נעשה למען מטרה לאומית עליונה, אך רחוק ושונה מהפלמ"ח ומשיטותיו.

למזלו של המפעל הציוני, באותה עת היתה הנהגה לאומית ראויה, וזו היטיבה להבין תהליכים, להגדיר יעדים ולהתוות דרכי פעולה ראויות. אך ללא הכוחות הצעירים והמיוחדים שהתרכזו סביבה, לא היתה מסוגלת להשיג תוצאות ראויות. ניתן לקבוע זאת ללא יוהרה, שהמיעוט הזה, של אלה אשר עשו מלאכתם בחו"ל היה בעל צביון ייחודי. זו הייתה קהילה של אנשים צנועים ונקיי כפיים שפעלו בנאמנות ומתוך תחושת שליחות.

בהיקפים העצומים בהם נערכה הפעילות, נעשו שגיאות והיו טעויות, אך מעל הכול ובמשך כל התקופה, שרר אמון מוחלט בין ההנהגה לאנשים בשטח. היתה משמעת עצמית, ותמיד טובת הכלל הועדפה על פני האינטרס האישי. זאת, בקרב מרבית אנשי הפלי"ם ובמשך כל התקופה.

נראה שהצירוף הזה נעדר היום מהמציאות הישראלית. אולי הגנום החברתי עבר שינוי. אמנם, גם בימי הפלי"ם היתה פוליטיקה, וגם באותה תקופה היו שאיפות ואינטרסים אישיים, אך אלה משום מה לא שיבשו את מהלכו התקין של המפעל הציוני. הפרט היה חשוב, אך האינטרס הציבורי היה מועדף. הקוד המוסרי הזה היה חלק בלתי נפרד מהמציאות הלאומית. הוא לא נכתב ואיש לא נדרש לשנן אותו. הוא פשוט היה שם והרוב כיבד אותו ללא כל מחשבה שנייה. זה היה חוסן לאומי במיטבו והוא עמד במבחני המציאות.

חלפו כשישים שנה. הפלי"ם שינה פנים וצורה, ולמעשה איננו עוד. הרוח הזו הטובה דעכה, ולמרבה הצער מתרחקת, אובדת ונעלמת. אנשים הזדקנו. נותרו מעטים, והנה, ביקשנו לזכור מעט את אותם ימים יפים והקמנו את אתר הפלי"ם. כאילו הדלקנו נר זיכרון לימים יפים יותר. יש אולי במעשה הצנוע תרומה כלשהי לחוסן הלאומי. אחד הפילוסופים השתמש, בזמנו בדמוי של נהר גדול, ובכך ביקש לתאר את ההיסטוריה של אומה. לדבריו, הנהר זורם בשצף קצף, אך ללא הרף. ותוך כדי כך, מותיר בתחתית סחף של מגוון חומרים. זו ההיסטוריה, ומהחומרים האלה נרקם חוסן הלאומי של אומה. בגעגועים לזמנים שחלפו לא די. יש להביט קדימה, מעבר לאופקו של בן תמותה. ניתן וחשוב "להמציא מחדש את הגלגל".

על כן, קוראים צעירים : זכרו את הרוח הטובה. אולי אתם תשכילו ליצור משהו יותר טוב, אולי שונה, אך איכותי. אנחנו מורישים לכם את האוצר הצנוע הזה, את אתר הפלי"ם. עשו בו כפי יכולתכם ועל פי הבנתכם. אתם בסופו של דבר תקבעו מה ערכו, ותהיו אלה שעשויים להעניק לו את המימד המיוחד אותו כערך לאומי חשוב. נראה שהחוסן הלאומי, בו דובר מקודם, הוא המפתח העיקרי להישרדותו של המפעל הציוני, על אף ולמרות התנאים הגיאופוליטיים הבלתי אפשריים שקיימים באזור.